

Blönduvirkjun. Gryfjur á Kolkuhólssvæði

Skúli Víkingsson

Greinargerð SV-82/01

BLÖNDUVIRKJUN Gryfjur á Kolkuhólssvæði

Guðjón Samúelsson.

Hér með fylgja gryfjulýsingar af þeim holum sem ég loggaði. Þessar lýsingar eru beint upp úr foldarkveri og eftir er að samræma þær innbyrðis. Staðsetningar þeirra eru ekki hér með, en ég var búinn að senda þér kort með þeim. Gryfjur á Kolkuhólssvæðinu eru frá og með JCB-6. Gryfjur á sjálfri skurðleiðinni eru, talið frá suðri: JCB-14, JCB-17, JCB-18, JCB-20, JCB-21 og JCB-22.

Í flestum holunum var leysingarruðningur. Hann er að mestu úr mól og sandi. Lag-skipting er óglögg, en yfirleitt vottar fyrir fínefnisríkari lögum inn á milli grófari laga. Munurinn á þessu efni og jökulárseti er einkum sá að leysingarruðningurinn hefur ekki skolast neitt að ráði. Það veldur aftur því að steinar eru kantaðri og þ.#a.#1. standa holuveggir betur en í jökulárseti. Einnig virðist vera minna um fínan sand og meira um mélu en í jökulárseti.

Botnrúðningur kom fram á yfirborði eða mjög nærri því í JCB-11, 12, 13, 20, 21 og 22, og undir leysingarruðningi eða jökulárseti í JCB-14, 15, 16 og 18 og vestan skurðleiðar í holum JCB-24, 25 og 26. Búast má við því að botnrúðningur sé undir leysingarruðningi á skurðleiðinni á milli JCB-14 og 18 þótt hola JCB-17 hafi ekki náð niður í hann á 5,5 m dýpi.

Mér finnst eðlilegt að með tíð og tíma verði fengin kornadreifing allra sýnanna, en sem fyrst verði sýni af sjálfri skurðleiðinni prófuð, með það fyrir augum að nota leysingarruðning og jökulárset (sýni JCB-14, JCB-17 og JCB-18) í síu og stoðfyllingu, en botnrúðning (sýni JCB-18-2, JCB-20, JCB-21 og

JCB-22) í kjarna. Auk þessara sýna er JCB-11 tekið af botnrúðningi, og JCB-15 og 16 af leysingarruðningi nálægt skurðleiðinni og sjálfsagt að taka þau með.

GRYFJULÝSINGAR

JCB-1: 0,4 m sendinn svörður. 0,4-0,5 m grátt sandlag með kornum úr öskulaginu H1104. 0,5-1,1 m mosatorf, lítið ummyndað. 1,1-1,15 m svart sandlag. 1,15-1,6 mosatorf. 1,6-2,1 gráleitur mélublandaður sandur. 2,1-2,2 m grófari og öskukenndari sandur, meðalgrófur og fínn. 2,2-2,8 m blágrár, pakkaður, grófur og meðalgrófur sandur. 2,8-3,5 m blautur jökulruðningur, blágrár af mélu. 3,5 m köggjar úr jökulruðningi. Holu hætt, enda hrun orðið mikið. Ekkert sýni tekið.

JCB-2: (Við lítinn mýralæk, 15 m austan við hæl S160A). 0-0,6 m sendið mosatorf. 0,5-0,6 m gulleitt öskulag (H1104), misþykkt og í linsum (0-12 cm þykkt). 0,6-1,9 m mosatorf. 1,9-2,1 m ljósgrátt öskulag (H3?) blandað einhverju öðru. 2,1-2,4 m mosatorf. 2,4-4,5 m blautur jökulruðningur frekar fínefnissnauður ofan til en vel grár af mélu og flýtur til í haugnum. Dýpkun hætt, enda veldur sullið hruni. Vatn rennur aðallega frá yfirborði og dálítið frá mörkum torfs og jökulruðnings. Ekki tekið sýni.

JCB-3: 0-0,8 mold með jökulruðningslinsum. 0,8-1,3 m hreinn jökulruðningur. 1,3 m jökulruðningur farinn að harðna. 1,5-1,8 m klaki. 1,8-2,8 m pakkaður, harður jökulruðningur, sem vinnst þó hægt. 2,8-3,8 m harður og þurr jökulruðningur. Ekki tekið sýni.

JCB-4: 0-0,7 m mold og rétt aðeins skolað neðst við jökulruðninginn (um 10 cm).

H1104 og H3 sjást en mjög truflað. 0,7-3,6 m jökulruðningur. 1-1,4 m klaki í fínefnisríkum botnruðningi. 2,2 m jökulruðningurinn orðinn frekar harður og kögglóttur. 3-3,6 m grýttara og grefst með látum. Ekki tekið sýni.

JCB-5: 0-0,6/0,9 m mold og moldarblandaður jökulruðningur. Jökulruðningurinn nær þó alveg upp á yfirborð sums staðar í fell-ingum. 0,6/0,9-2 m Jökulruðningur. Springur upp í smáar flögur eða mola, 1-3 cm á hvern veg. 2-3,3 m meira viðnám. Dálítið af steinum. Einn allt að 0,3 m í langás. 3,3-3,7 m grýttari jökulruðningur. Allir steinar jökulruðningssteinar enn sem komið er. 3,7-3,9 m fer aftur að mjúkjast. Jökulruðningurinn molnar mjög vel nema þessir smáu (um 1-5 cm) kögglar, sem molna milli fingra við gott átak. Ekki tekið sýni.

JCB-6: Einn stór steinn (1x1,5 m) við yfirborð. 0-1 m mold og moldarblandaður jökulruðningur. 1-1,6 m harður og grýttur jökulruðningur. 1,6 m jökulberg, sem merst undan tönnum og grafan vinnur ekkert á. Basaltmolar heflast jafnt og millimassi í tannaförum. Ekki tekið sýni.

JCB-7: (Grafin við hæl H45A) 0-0,2 m mold. 0,2-0,9 m grýttur og frekar fínefnis-snaður jökulruðningur. 0,9-1,6 m fínmöl og gröfsandur. Skálögum hallar frá hólnum í átt að Áfangafellshala. 1,6-1,8 m mól og steinar. 1,8-2,6 m mikið af stórum steinum (0,4-0,5 m í a-ás og 0,3-0,4 m í b-ás). Steinn 1,2x0,8x0,5 m af 2 m dýpi. Steinn 0,9x0,8x0,5 m af 2,6 m dýpi. Mjög vel skolað og grýtt efni. 2,6-4 m leysingarruðningur. Fínefnis-ríkara og steinar kantaðri en ofar og inn á milli eru jökulruðningskögglar. 4-4,3 m virðist vera aðeins fíngerðara. Ekki tekið sýni vegna þess hve efnið er gróft og þ.#a.#1. Íll-mögulegt að fá rétta mynd af því með sýni.

JCB-8: (Við farveg Kolkukvíslar). 0-1,0 m fúíð og sendið mosatorf. Neðst í því er H1104. 1-1,4 m svartur sandur. 1,4-1,7 m veðrunarmolar úr klöppinni, sandur o.#þ.#h. Í botni (1,7 m) er blöðrótt basaltklöpp. Ekki tekið sýni.

JCB-9: (Við hæl H39A). Hart jökulberg, sem rýkur undan á 0,3-1 m dýpi. Dýpkar til vesturs. Ekki tekið sýni.

JCB-10: (Í 1,4 m djúpri ýtugryfju 20 m norðan við BG-4. Hreinsað snið í vegg gryfjunnar og grafið dýpra). 0-0,3 m meluborið fínsandslag. 0,3-3,1 m jökulárset, skálöguð mól og sandur, halli til norðausturs. 3,1-3,7 m grýttur jökulruðningur, að mestu úr steinum flestum um 0,2-0,3 m í þvermál. Yfirborði jökulruðningsins hallar til norðausturs. Sýni tekið úr öllu sniðinu.

JCB-11: 0-0,3/0,4 mold. 0,4-1,5 m fínefnis-snaður jökulruðningur. 1,5-3,1 m jökulruðningur sem brotnar upp í smáflögur. 2-2,5 m mjög harður, frosinn jökulruðningur. Sýni.

JCB-12: 0,5 m mold og moldarblandaður jökulruðningur. 0,5-1,4 m skolað gróft efni. 1,4-3,1 m jökulruðningur, jafn niður úr. Vinnst hægt en örugglega. Ekki tekið sýni enda á þetta að vera mjög svipað síðustu holu.

JCB-13: 0-1 m mold. 1-1,6 m leysingarruðningur eða skrið úr ruðningi ofan á ármalarlagi. 1,6-2,5 m jökulruðningur. Ekki tekið sýni.

Ef ekki er annað tekið fram þá eru sýni tekin með því móti að rispa niður vegg holunnar og síðan taka upp úr henni.

JCB-14: (Í stóru ýtugryfjunni á skurðleiðinni. Hreinsað snið í vegg gryfjunnar og grafið dýpra. Hæll settur á brún neðri ýtugryfju, þ.#e. við botn moldarhreinsunar). Dýpi 5,1 m (frá hæl, þar af 3,3 m ýtugryfja). 0-4,7 m leysingarruðningur 4,7-5,1 m jökulruðningur. Rýkur undan tönnum. Vatn byrjar að seytla inn við botn.

JCB-15: (Á mel) 0-0,3 m mold. 0,3-3,6 m illa skolað jökulárset. Sumt af þessu myndi teljast leysingarruðningur. Méla á sumum steinum og úr sumum lögum koma kögglar eins og úr jökulruðningi. Stærsti steinn 0,5x0,4x0,3 m. Efnið er mjög grýtt. 3,6-4 m

jökulruðningur. Sýni tekið úr efra laginu.

JCB-16: (Norðan við JCB-15). 0-3,6 m leysingarruðningur eða illa skolað jökulárset, mjög gróft og fínefni á sumum steinum en fínefni er lítið að tiltölu. 3,6-4,2 m harður jökulruðningur. Efnið er lítillaga lagskipt en dreifing jöfn. Lögum hallar í átt að Þrístiklu. Um miðbik holunnar er sendið og máluborið lag, þess utan er efnið grýtt og frekar illa skolað af jökulárseti að vera. Lítið um steina yfir 0,2 m í þvermál.

JCB-17: (Við hæl SP10A, í móa). 0-0,8 m mold. 0,8-5,5 m leysingarruðningur. Eins og jökulárset í óljósum, þunnum lögum til skiptis við leysingarruðning, en málumagnið ætti að vera lítið. Einstaka steinn nær 0,3 m í langás, en flestir innan við 0,2 m og allt þar fyrir neðan.

JCB-18: (Í ýtugryfju á skurðleið. Hreinsað snið og grafið dýpra). 0-0,7 m mold og moldarblandað efni. 0,7-4,3 m jökulárset. Mun sendnara og betur skolað og jafnframt er lagskiptingin með gleggri blæ en í JCB-14-17. 4,3-5,9 m jökulruðningur. Sýni JCB-18 er tekið úr jökulársetinu, en JCB-18-2 úr jökulruðningnum.

JCB-19: 0-0,4 mold og moldarblandað efni. 0,4-3,4 m leysingarruðningur eða jökulárset. Stærsti steinn 0,5x0,3x0,2 m, en annars eru stærstu steinar sem sjást á víð og dreif um 0,3 m í langás. 3,4-4,5 m harður jökulruðningur. Sýni tekið úr efra laginu.

JCB-20: 0-0,8 m mold (mói). 0,8-2,1 m leysingarruðningur. 2,1-3,7 m botnruðningur. Þar fyrir neðan vinnur grafan ekki á efninu. Sýni tekið úr botnruðningnum.

JCB-21: (Milli hæla SP03A og B). 0-0,7 m mold (mói). 0,7-4,0 botnruðningur.

JCB-22: (Í flagi í farvegi milli hæla SP01A og B) 0-0,4 m mold. 0,4-2,5 m botnruðningur. Hætt vegna hörku. Ruðningurinn er flögóttari hér en áður. 82-30: Stakk aðeins með gröfunni þarna í brúnina og undir moldinni (um 0,7 m) er jökulárset. Það er meira af sandi í þessu en í flestum holunum á skurðleiðinni.

JCB-23: (Á mel við gamlar reiðgötur). Dýpi 3,5 m. Neðsti hluti holunnar er fínefnisríkari og harðari en sá efri.

JCB-24: 0-0,2 m mold. 0,2-1,5 m leysingarruðningur. Þar fyrir neðan er harður jökulruðningur. Ekki tekið sýni.

JCB-25: 0-0,2 m mold. 0,2-1,7 m grófur leysingarruðningur með votti af lagskiptingu. 1,7-2,6 m harður fínefnisríkari jökulruðningur. Ekkert sýni.

JCB-26: 0-0,2 m mold. 0,2-5,2 m leysingarruðningur. Efnið mjög jafnt niðurúr. Lítillega lagskipt. Hnullungamöl, mól og sandur. Ekki nema einstaka steinn sem nær 0,2 m. Eitthvað málublandað en ekki mikið.

JCB-27: 0-0,2 m moldarblandað. 0,2-5,6 m leysingar- ruðningur. Lítillega lagskipt. Lagskipting lárétt. Stærsti steinn 0,35 m í langás.

JCB-28: Dýpi 7,2 m. 2,0-2,3 m fínsandslag. Að öðru leyti virðist efnið vera mjög jafnt niðurúr. Heldur betur skolað í botni en ofar. Lagskipting sæmilega glögg. Eiginleg víxlögun þó ekki sjánleg nema alveg efst, en annars er hér hin óglögga lagskipting, sem einkennir leysingarruðninginn. Einn stakur steinn 0,5x0,3x0,3 m. Þar fyrir utan einstaka steinn 0,25-0,3 m í þvermál. Ávölun er lítil eins og annars staðar í þessu efni. Dálítið ber á fínefniskleprum á steinum, annars fínefnissnautt.

JCB-29: Miklu grófara efni en víðast hérna. Vel skolað. Lagskipting greinileg a.#m.#k. á kafla (á um 1 m dýpi er víxlagaður grófsandur). Steinar eru njörvaðir saman. Stærstu steinar um 0,5 m í langás en mjögu mikið er um 0,3x0,4 m steina. Ekki tekið sýni.

JCB-30: 6,6 m leysingarruðningur. Stærstu steinar: 0,6x0,5, 0,4x0,4x0,3, 0,45x4x0,3, 0,45x0,35x0,3 m. Þeir eru bæði úr kantnúnu basalti og kantslípuðu til ávöluðu jökulbergi. Neðsti metrinn er áberandi sendnari en ofar. Efst er efnið hvað grýttast. Engin áberandi lagskipting að öðru leyti.

JCB-31: 0-2,5 m lagskipt jökulárset. 2,5-7 m leysingar- ruðningur. Stærsti steinn sem séður verður í fljótu bragði 0,5x0,45x0,3 m. Nokkrir steinar svona stórir en mjög lítill hluti af efninu. 7-7,5 m jökulárset, möl og hreinskolaður sandur. Sýnataka er vandkvæðum háð, því að jökulársetið efst í holunni hrynur auðveldlega, en leysingarruðninginn stendur vel og hrynur hvergi.

JCB-32: (Grafin við SP07A á skurðleiðinni frá lokuvirki og inn í lónið). 0-0,8 m mó- mold frekar feit. 0,8-1,6 m meðalgrófur sandur, dálítið mélublandaður með grjóti og möl. 1,6-1,8 m möl og sandur með steinum. Vatn byrjar að renna inn í holuna. 1,8-2,8 m farið að ganga erfiðlega og upp koma nokkrir stórir hnullungar 0,3-0,4 m í þvermál. Flestir nokkuð vel núnir og allir eitt- hvað. Þegar hætt er að grafa stendur vatn í holunni í 2,1 m en kemur inn í 1,6 m. Ekki tekið sýni.

JCB-33: Leysingarruðningur. Heldur fínefnisríkari en annars staðar, en ekkert líkur botnruðningi. Líkist leysingarruðningi annars staðar hér en heldur meira af fínefnisríkum lögum. Ekki tekið sýni.

JCB-34: (Grafan bilaði áður en holunni var lokið). 0-0,8 m mold, 0,8->3,5 m botnruðningur. Efnið brotnar upp í litla mola (1-5 cm í þvermál). Engir stórir kögglar. Sýnatöku frestað.

JCB-35: 0-1,3 m moldarblandað. Á 1,7 m dýpi er farið að rjúka undan tönnum í jökulbergi. Ekki tekið sýni.